

Zaman bükümleri

İtalyan edebiyatının büyüleyici yazarı Claudio Magris 'Krems'te Bükülü Zaman'da bir tür edebi zaman felsefesi yapıyor. Beş ayrı öykü, beş ayrı özne üzerinden şehre çıkarken sonuçta gizemli bir avatarla birbirine bağlanıyor.

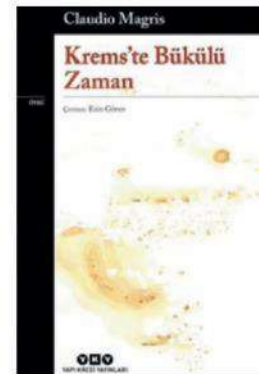
Claudio Magris en son 'Enstantaneler'le karşımıza çıkmıştı. İtalyan edebiyatının bu büyüleyici yazarı dünyada hâlâ nitelikli edebiyatın da okur bulma şansı taşıdığını kanıtlamıştı bize. Minör edebiyatın saklı iddiasızlığıydı bu. Fakat metnin gücü dolayım-daki bütün popüler çemberleri parçalayarak asıl amacına, insana ulaşıyordu. İnsancı bir yazar Magris. Nitekim 'Krems'te Bükülü Zaman' da tam böyle bir kitap. Mekânın salt bir malzeme olmaktan çıkarılıp zaman (hafıza) ile insanla yoğrulmasından oluşuyor. Zaman-dan maksat saatle değil ruh ile duyulan fakat asıl hatırlamayla sürekli işlenen, elle tutulmayan bir şeydir. **'Saatın gölgesinde (ifadeye dikkat) silüetler duvar halılarından çıkıp yeniden hayata karışır' çünkü. Beş ayrı öykü, beş ayrı özne üzerinden şehre (mekân) çıkarken sonuçta gizemli bir avatarla birbirlerine (çağ) bağlanırlar. Bir tür edebi zaman felsefesi yapar Claudio Magris.**

Edebiyat, sinema, coğrafya, tarih, felsefe, şiir gibi disiplinlerin bir yeniden yorumudur 'Krems'te Bükülü Zaman'. Belli bir yaşa gelmiş (hafıza küpleri tıka basa dolmuş), yaşam zevkiyle beraber başarı duygusunu da tatmış, entelektüel, zengin, seçkin benlikler kendilerini hafızanın eleğinden aşk ile yeniden elerler. Aslında saklı, içten ve içli bir aşk kitabı bu. Lakin öyle iddiasız ve bağırmayan bir dili var ki güneşin ışığına doymuş gürül yapraklar gibi şevklerini gölge olarak metne bırakıyorlar. Yaşlılığı 'geri çekilmek için ilerlemekten ibaret' bir yeni ve diri yaşama istenci olarak düşünüldüğünün altını çizersek, değişmez bir şekilde 'her şeyin yerli yerinde olduğu' bir dünyada, yaşlanan kişinin

'bazen yalnızca kendi adını taşıyan biri gibi gözüken o soyut kişiden' öte bir anlamı olmalı diye mırıldanırız.

Eğer 'zaman nedenselliğin efendisi' ise belki birazcık ipucu bulabiliriz, 'her şeyin öylesine belirsiz, tıpkı akşamın mavimtirak karı gibi bulanık' lakin güzel olabildiği bir dünyada yine her şeye maya katacak tek şey aşktır. İnsan kendi senaryosunu kendisinin yazdığı bir filmin bir yönetmen tarafından filme alınışını da izliyor olabilir. Hayat da çeviri yapmak gibidir ve sanki insan kendi hayatının çevirmenliğine soyunur. 'Zaten çevirmek; bir başkasını yazmaktır, her zaman biraz farklı bir gerçeğin keşfedildiği bir arayış, kaçınılmaz olarak taklittir'. Böylece biz kendi hayatımızda başkalarını da taklit ederiz. Tıpkı başkalarının da bizi taklit ettiği gibi. Öyleyse kaçınılmaz bir birliktelik değil midir dünyada olmak?

Claudio Magris, öykülerini işletirken hep bir edebiyat içi akışı da yaşıyor. Aslında, edebiyatın bir hesap değil hesaplaşma işi olduğunu da zımnen duyuruyor. Nitekim, 'Ödül' öyküsünde, biraz da özgüvenli eleştirel bir satirizmle edebiyat dünyasında olup bitenler de teşrih ediliyor. Geçici olanla hep yaşar kalan arasındaki ince damara basıyor Magris. Esin Gören'in göz yaşartan Türkçesi eşliğinde, nitelikli edebiyat özleyenler, beş öykülü bu 58 sayfalık kitabı es geçmeyecekler. ■

KREMS'TE BÜKÜLÜ ZAMAN

Claudio Magris
Çeviren: Esin Gönen
Yapı Kredi Yayınları,
2022
64 sayfa.